

Pestprotocol

la
Je
zien
Vrijeschool
Parkstad

2023
2024

Pestprotocol Vrijeschool Parkstad (Versie 1.5)

Dit pestprotocol heeft als doel:

“Alle leerlingen moeten zich op Vrijeschool Parkstad veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.”

Door waarden en gedragsverwachting zichtbaar te maken kunnen leerlingen en volwassenen elkaar aanspreken op deze waarden en gedragsverwachting als er zich ongewenste situaties voordoen.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle leerlingen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

1. Pesten op Vrijeschool Parkstad

Vrijeschool Parkstad wil haar leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. Zou er toch sprake zijn van pestgedrag dan pakken we dit op onze school serieus aan.

Daar zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden:

- Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste leerlingen, pesters en de zwijgende klas), docenten/mentoren/coaches, onderwijs ondersteunend personeel en de ouders/verzorgers.
- De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de leerlingen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen gedragsverwachtingen worden vastgesteld.
- Als pesten zich voordoet, moeten docenten/mentoren/coaches (in samenwerking met de ouders/verzorgers dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.
- Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, vraagt de mentor/coach/docent leerlingbegeleiding aan.
- Wanneer de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een leerling-coördinator of vertrouwenspersoon nodig. Deze kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- Altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen.
- Zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot.
- Een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven.
- Briefjes doorgeven.
- Beledigen.
- Opmerkingen maken over kleding.
- Isoleren en negeren.
- Buiten school opwachten, slaan of schoppen.
- Op weg naar huis achterna rijden.
- Naar het huis van de gepeste gaan.
- Bezittingen afpakken.
- Schelden of schreeuwen.
- Pesten via Social Media (o.a. Facebook, Snapchat, Instagram, WhatsApp).

Docenten, mentoren, coaches, onderwijs ondersteunend personeel, ouders/verzorgers en leerlingen moeten alert zijn op de manier waarop leerlingen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

2. Hoe gaan wij op Vrijeschool Parkstad met pesten om?

- A. Een effectieve manier om pesten te stoppen, is het afspreken van gedragsverwachtingen voor en door de leerlingen.
- B. Aan het begin van elk schooljaar wordt er extra aandacht besteed aan de waarden en gedragsverwachting en aan het pestprotocol.
- C. Dit pestprotocol wordt door alle leerlingen uit de klas ondertekend.
- D. Het voorbeeld van de docenten, mentoren, coaches, onderwijs ondersteunend personeel en de ouders/verzorgers is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar worden uitgesproken. Agressief gedrag van docenten, mentoren, coaches, onderwijs ondersteunend personeel, ouders/verzorgers en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Docenten, mentoren, coaches, onderwijs ondersteunend personeel, ouders/verzorgers en leerlingen horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.

3. Belangrijke gedragsverwachtingen bij het hanteren van dit pestprotocol

Gedragsverwachting 1:

Een belangrijke verwachting is dat het inschakelen van de docent/mentor/coach niet wordt opgevat als klikken.

“Je mag niet klikken, maar... als je wordt gepest of als je ruzie met een ander hebt en je komt er zelf niet uit of je ziet dat iemand regelmatig wordt gepest, dan mag je hulp aan de docent/mentor/coach vragen. Dit wordt niet gezien als klikken”.

Deze regel geldt natuurlijk ook voor de ouders/verzorgers van alle leerlingen.

Gedragsverwachting 2:

Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de docent/mentor/coach aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de klas.

Gedragsverwachting 3:

Samenwerken zonder bemoeienissen.

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders/verzorgers naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Samen met de docenten/mentoren/coaches wordt naar een oplossing gezocht en wordt actie ondernomen.

4. Onze waarden en gedragsverwachtingen op Vrijeschool Parkstad

1. Wij luisteren naar elkaar.
2. Wij blijven van elkaar en van elkaars spullen af.
3. Wij bedreigen elkaar niet.
4. Wij roddelen niet over elkaar.
5. Wij schelden niemand uit.
6. Wij werken samen en iedereen hoort erbij.
7. Wij denken eerst na voor we iets doen.
8. Wij lachen niemand uit.
9. Wij doen niet iets bij een ander dat we zelf ook niet prettig vinden.
10. Wij proberen het goede in een ander te zien.

Deze waarden en gedragsverwachtingen gelden op school en daarbuiten.

Toevoeging:

Leerlingen mogen in hun eigen klas een aanvulling geven op deze vastgestelde schoolwaarden, in overleg met de docent/mentor/coach.

Die aanvulling wordt opgesteld, door en met de klas, dit zijn de zogenaamde "klassenverwachtingen".

5. Ondertekening door leerlingen

Door mijn naam en mijn handtekening in te vullen geef ik aan dat ik me aan de gemaakte afspraken rondom het pesten ga houden.

	Naam	Handtekening
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		
26		
27		
28		
29		
30		

6. Wat doen we als...

Er signaleerd wordt (door gepeste leerling zelf, ouders/verzorgers, andere leerling, docent, mentor, coach of onderwijs ondersteunend personeel) dat een leerling wordt gepest?

- De docent/mentor/coach brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.
- Bij herhaaldelijk pestgedrag neemt de docent/mentor/coach duidelijk stelling en houdt een spiegelend gesprek met de leerling die pest.
- Bij pestgedrag worden de ouders/verzorgers (van de pester en de gepeste) op de hoogte gebracht van het pestgedrag. Docent/mentor/coach en ouders/verzorgers proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

De docent/mentor/coach het idee heeft dat er sprake is van onderhuids pesten?

- In zo'n geval stelt de docent/mentor/coach een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De docent/mentor/coach biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders/verzorgers en/of externe deskundigen.

Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld door de ondersteuningscoördinator en/of veiligheidscoördinator. Hierbij denkende aan bijv. schoolmaatschappelijk werk.

Het belang van de gepeste leerling prevaleert altijd boven het belang van de pester(s).

7. Hoe begeleiden we.....

De gepeste leerling:

- We tonen begrip en luisteren en vragen hoe en door wie er wordt gepest.
- We gaan na hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
- We laten de leerling inzien dat je soms ook op een andere manier kunt reageren.
- We gaan na welke oplossing het kind zelf wil.
- We benadrukken de sterke kanten van het kind.
- We stimuleren het dat de leerling zich anders/beter opstelt.
- We praten met de ouders/verzorgers van het gepeste kind.
- We plaatsen het kind niet in een uitzonderingspositie door het over te beschermen.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders/verzorgers, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD, SMW.

De pester:

- We praten met de pester en we zoeken naar de reden van het pesten.
- We laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft.
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders/verzorgers, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD, SMW.
- We praten met de ouders/verzorgers van de pester.
- We laten excuses aanbieden.
- We spreken bij herhaling de pester er weer op aan, waar expertise van buitenaf gecontinueerd zal gaan worden.

De klas:

- We maken het probleem bespreekbaar in de klas.
- We stimuleren dat de leerlingen een eigen standpunt innemen en eventueel partij trekken voor de gepeste leerling.
- We bespreken met de leerlingen dat “meedoen” met de pester meestal kan leiden tot verergering van het probleem.
- We laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft
- We schakelen indien nodig, in overleg met de ouders/verzorgers, hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts, GGD, SMW.

8. Adviezen aan...

De ouders/verzorgers van de gepeste leerlingen:

- Houdt de communicatie met jullie kind open, blijf in gesprek met jullie kind.
- Pesten kunnen jullie het beste direct met de docent/mentor/coach bespreken.
- Steun jullie kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.
- Stimuleer de leerling om naar de docent/mentor/coach te gaan.

De ouders/verzorgers van pesters:

- Neem het probleem van jullie kind serieus.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- Maak jullie kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van jullie kind.
- Maak jullie kind duidelijk dat jullie achter de beslissing van school staan.
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.

De ouders/verzorgers van alle leerlingen:

- Neem de ouders/verzorgers van het gepeste kind serieus.
- Houdt rekening met de gevoelens van de ouders/verzorgers van zowel het gepeste kind als ook de gevoelens van de ouders/verzorgers van de pester.
- Stimuleer jullie kind om op een goede manier met andere leerlingen om te gaan.
- Corrigeer jullie kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer jullie kind voor anderen op te komen.
- Leer jullie kind voor zichzelf op te komen.

Bijlage

Pestprotocol Vrijeschool Parkstad

A. Waarom een pestprotocol?

Vrijeschool Parkstad wil haar leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in voorkomende gevallen.

Natuurlijk is het beter om het pesten te voorkomen door het scheppen van een goed pedagogisch klimaat en daar gaat dan ook in eerste instantie de aandacht naar uit. De docenten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de leerlingen te maken. Eén van die duidelijke regels is dat leerlingen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het leerlingen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle leerlingen met elkaar moeten *leren* omgaan.

Dat leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een leerling in een enkel geval systematisch door andere leerlingen wordt gepest. Dan kan een leerling zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de docent niet meer voldoende de veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de docent onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar klas is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor Vrijeschool Parkstad is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van leerlingen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Op de klassenouderavonden zal het pestprotocol aan de orde worden gesteld.

B. Begripsomschrijvingen

Plagen en pesten, wat is daar het verschil tussen?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag. We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn en het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen leren leerlingen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die ze later in hun leven van pas komt bij conflicthantering, waar iedereen in zijn leven mee te maken krijgt.

Bij plagen schaden de handelingen (incidenteel) over en weer tussen leerlingen elkaars welzijn niet. Bij pesten gaan de handelingen (systematisch, frequent) wel ten koste van het welbevinden van betrokkenen.

Voorbeelden van specifiek pestgedrag

Verbaal:

- Vernederen: "Haal jij alleen maar de ballen uit de bosjes, je kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen".
- Schelden: "Viespeuk, etterbak, mietje" enz.
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
- Leerlingen een bijnaam geven op grond van door de leerlingen als negatief ervaren kenmerken. (rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak enz)
- Gemene briefjes schrijven om een leerling uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen te kunnen spannen tegen een ander leerling.

Fysiek:

- Trekken, duwen , spugen.
- Schoppen en laten struikelen.

Intimidatie:

- Een leerling achterna blijven lopen of een leerling ergens opwachten.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen.
- Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
- Een leerling dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

- Steun zoeken bij andere leerlingen dat het leerling niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingetjes.
- Uitsluiten: het leerling mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
- Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met een schoeltas, banden van de fiets lek steken.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een leerling wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen.

C. De betrokkenen

De gepeste leerling

Sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen gepest worden in situaties waarin pesters al de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze spelen een ander instrument, doen aan een andere sport, zitten op een ander clubje. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Ze reageren soms anders op sociale interacties. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden mits de pesters daar de kans voor krijgen vanuit de situatie.

Veel leerlingen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pesters en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste leerling in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt.

Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest horen bijna nooit tot de motorisch beter ontwikkelde leerlingen.

De pesters

Leerlingen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterksten uit de groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere leerlingen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. Pesters hebben ook feilloos in de gaten welke leerlingen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van pester en slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de "machtige pester" zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en storen zich aan god noch gebod en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die de dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. "Wie maakt mij wat?" staat met grote letters op het voorhoofd geschreven.

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een leerling is die in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een leerling zich bijvoor-

beeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. "Laten pesten doet pesten".

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere leerlingen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

De meelopers en de andere leerlingen

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige leerlingen behouden enige afstand en andere leerlingen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde "meelopers". Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn leerlingen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Vooral meisjes doen nogal eens mee met pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als leerlingen actiever gaan mee-pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen inclusief de pesters onacceptabel zijn.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere leerlingen de gepeste leerling te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en draagt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor met name meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien, dit in tegenstelling tot de ervaren pester.

Leerlingen die pestgedrag signaleren en dit bij de docent aangeven vervullen dus een belangrijke rol. Ook de ouders/verzorgers kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders/verzorgers van leerlingen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken, zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders/verzorgers wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder/verzorger wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders/verzorgers van leerlingen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

D. Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten

Bij de gepeste leerling

Een gepeste leerling schaamt zich vaak voor zijn gedrag, het voldoet niet aan normen die de ouders/verzorgers graag in hun leerlingen terugzien: een vrolijke en vooral onbezorgde leerling die zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor leerlingen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste leerlingen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders/verzorgers, waardoor de gepeste leerling eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

Bij de pester

De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd, en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere leerlingen een relatie op te bouwen. Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waarbij ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden.

In de directe leerling-omgeving

Daarnaast is het goed te weten dat er altijd leerlingen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waar een menigte bij aanwezig is.

Ook zijn er altijd leerlingen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste leerlingen erg veel last van ondervinden.

Bij de ouders/verzorgers

Ouders/verzorgers van leerlingen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders/verzorgers beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen van conflictsituaties tussen groepen leerlingen, zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren.

Sommige ouders/verzorgers zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag.

Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door met grote risico's op normatief afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote gevolgen. Andere ouders/verzorgers zien er niets meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken. Een uitspraak als: "Ach, iedereen is wel eens gepest, u toch ook?" geeft de visie van de ouders/verzorgers op dit gedrag aardig weer. Behalve de pester moeten dus ook vaak de ouders/verzorgers doordrongen worden van het ongewenste karakter voor alle betrokkenen van het vertoonde pestgedrag.

E. Uitgangspunten bij ons pestprotocol

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op onze school zowel voor de medewerkers als de ouders/verzorgers, de leerlingen, de gepeste leerlingen, de pesters en de 'zwijgende' groep leerlingen
2. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Docenten moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt, moeten docenten duidelijk stelling en actie ondernemen tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft te allen tijde liggen bij de docenten.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
5. Dit pestprotocol wordt door het hele team en de ouderraad onderschreven en ook alle ouders/verzorgers ter inzage aangeboden.

Pestprotocol van Vrijeschool Parkstad

Wat is de inhoud van het pestprotocol?

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders/verzorgers waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken.

Vrijeschool Parkstad wil voor alle leerlingen die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen voorstelt bij voorkomend pestgedrag.

F. Maatregelen en procedure

Preventieve maatregelen

1. De mentor/coach/docent bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken, waarden en gedragsverwachtingen in de klas aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle klassen van de school
2. Indien de mentor/coach/docent aanleiding daar toe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.

Repressieve maatregelen

1. Tijdens de pauzes wordt pleinwacht gelopen door de docenten volgens een rooster.
2. Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken leerlingen besproken door de docent van de leerling. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in het leerlingendossier (Somtoday).

3. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders/verzorgers van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school door mentor en/of leerlingcoördinator. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van met name de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. De leerlingcoördinator wordt uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de leerlingen en de ouders/verzorgers en kan de gemaakte afspraken terugvinden in het leerlingen dossier.
4. Indien het probleem zich toch blijft herhalen meldt de docent/mentor/coach dit gedrag aan de ouders/verzorgers.
5. De leerlingcoördinator dan wel veiligheidscoördinator roept de ouders/verzorgers op school voor een gesprek. Indien nodig wordt dit gesprek geïnitieerd vanuit de schoolleiding/teamleider.
6. Indien het gedrag niet verbetert, kan er een verwijzing plaatsvinden naar een externe begeleiding.
7. Alles wordt zorgvuldig gedocumenteerd in het leerlingendossier.
8. Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert en/of de ouders/verzorgers van de leerling werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken, kan de schoolleiding/teamleider van de school overgaan tot bijzondere maatregelen als tijdelijke uitsluiting van de lessen.

G. De concrete pedagogische invulling als handvat van het pestprotocol

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van ongewenst gedrag. Wel is het belangrijk om in zaken als pestgedrag duidelijk te monitoren hoe het verloop van een casus wordt behandeld want er is veel tijd mee gemoeid en er zijn ook vele betrokkenen. Onderstaande tekst geeft concrete invullingen en handreikingen in het pedagogisch handelen vanuit de professionele schoolomgeving.

Indien bij het signaleren van een pestprobleem de leerling dat niet aan de docent/mentor/coach durft te vertellen, kan een leerling naar een docent van eigen keuze gaan. Deze docent, een zogenaamde vertrouwenspersoon voor de leerlingen, koppelt het probleem vervolgens terug naar de direct betrokken docent alsmede de teamleider. Geheimhouding van dit probleem moet bij deze terugkoppeling gewaarborgd zijn.

De docent/mentor/coach heeft een zeer belangrijke rol. De docent/mentor/coach zal helder en duidelijk moeten maken dat dit ongewenste gedrag volstrekt niet geaccepteerd wordt. De docent/mentor/coach biedt in eerste instantie de gepeste leerling bescherming, spreekt zwaar en ernstig met de pester en zijn ouders/verzorgers en richt zich vervolgens op de zwiigende middengroep en de meelopers.

Hulp aan de gepeste leerling

De begeleiding van de gepeste leerling is van groot belang. De leerling is eenzaam, een slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen. Dit gebeurt door achtereenvolgens:

- Gesprekken met de leerlingcoördinator. Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen waarin de leerling gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig; zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.

- Schriftelijke verwerking door de leerling. De leerling krijgt de beschikking over een “verwerkingsschriftje” dat op elk gekozen moment door de leerling kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van leerling en leerling-coördinator. De leerling krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven/tekenen.

Hulp aan de pester

De pesters hebben in ons pedagogisch stelsel ook recht op hulp, zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit de volgende activiteiten:

- Een gesprek vanuit het protocol waarin zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op de school. Dit gesprek wordt gevoerd als een slecht-nieuwsgesprek. Een duidelijk afspraak voor een vervolggelak op termijn ongeacht de ontwikkelingen en welke sancties er zal volgen indien het pestgedrag toch weer voorkomt.
- Pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld, zodat al het personeel alert kan reageren.
- De ouders/verzorgers worden geïnformeerd van zowel de pester als de gepeste leerling.
- Van alle gesprekken met de pester en/of ouders/verzorgers worden verslagen gemaakt. Indien deze activiteit geen oplossing biedt voert de docent een aantal probleemoplossende gesprekken met de leerling waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen. Daarnaast proberen we de pester gevoelig te maken voor hetgeen hij/zij aanricht bij de gepeste leerling.
- Als het pestgedrag blijft voortduren bespreekt de school het probleem in het ondersteuningsteam.
- Indien dit alles niet leidt tot een verbetering zal de ouders/verzorgers geadviseerd worden te kijken naar een andere school voor hun leerling.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers

De zwijgende middengroep is al eerder beschreven in dit stuk en van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben leerlingen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is eenvoudig te mobiliseren, niet alleen door de docent, maar ook door de ouders/verzorgers.

Hulp aan de ouders/verzorgers

Voor de ouders/verzorgers van de gepeste leerling is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders/verzorgers van de gepeste leerling zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. De ouders/verzorgers van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun leerling gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft.

De ouders/verzorgers van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de docent/mentor/coach kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een leerling gepest wordt. Ook voor ouders/verzorgers moet een klimaat geschapen worden waarin het duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen.

Ouders/verzorgers kunnen hun kind zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als leerlingen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien hun kind die stelling niet durft te nemen, het altijd aan de ouders/verzorgers of aan de docent moet vertellen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken.. Ouders/verzorgers kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

H. De belangrijkste gedragsverwachting van het pesten luidt...

“Word je gepest, praat er dan thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden!”

De 10 gouden waarden en gedragsverwachtingen vanuit het pestprotocol voor de leerlingen zijn:

1. Je beoordeelt andere leerlingen niet op hun uiterlijk, afkomst, geaardheid en geloof.
2. Je sluit een andere leerling niet buiten van activiteiten.
3. Je komt niet zonder toestemming aan de spullen van een ander leerling.
4. Je scheldt een leerling niet uit en je verzint geen bijnamen.
5. Je lacht een ander leerling niet uit en je roddelt niet over andere leerlingen.
6. Je bedreigt elkaar niet en je doet elkaar geen pijn.
7. Je accepteert een ander leerling zoals hij of zij is.
8. Je bemoeit je niet met een ruzie door zomaar partij te kiezen
9. Als je zelf ruzie hebt dan praat je het eerst uit. Lukt dat niet dan meld je dat bij de docent/mentor/coach.
10. Als je ziet dat een leerling gepest wordt, dan vertel je dat aan de docent/mentor/coach. Dat is dan geen klikken!

